

Regioonide Komitee arvamus „Strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks”

(2014/C 114/08)

I. POLIITILISED SOOVITUSED

REGIOONIDE KOMITEE

1. tervitab Euroopa Komisjoni teatist „Strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks” ja rõhutab, et vesiviljelustoodangut tuleks (sarnaselt esmatootmise sektori teiste harudega) pidada strateegiliseks toidu, loodusvarade ja regionaalarenguga seotud tulevikuprobleemide lahendamiseks;
2. kinnitab uuesti meremajanduse kasvu olulisust ja tungivat vajadust ELi tasandi strateegia järele, mille eesmärk on soodustada vesiviljeluse säästvat arendamist, et saavutada kooskõlas strateegiaga „Euroopa 2020” ELi majanduse elavdamiseks sektori tööhõive- ja tootlikkuse tõstmise eesmärgid;
3. kutsub üles seadma suuniste keskseks eesmärgiks ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vähendamise mitmetasandilise valitsemise lähenemisviisi abil;
4. tuletab meelde, et ta on mitmes varasemas arvamuses väljendanud toetust vesiviljelusele ning kutsunud üles tunnustama kõnealust poliitikavaldkonda eraldiseisvana ja seda asjakohaselt rahastama ja edendama, et sellest saaks kujuneda jõuline alternatiiv traditsioonilisele kalandusele. Seetõttu tuleks komitees näha olulist partnerit kõnealuse poliitikavaldkonna edendamiseks;
5. juhib tähelepanu Maailma Toiduorganisatsiooni prognoosidele, mille kohaselt pärineb 47 % kogu inimtarbimiseks mõeldud kalast vesiviljelusest, ja väljendab kahetsust selle üle, et vesiviljelustoodang ELis moodustab üksnes 2,3 % üleilmse toodangu kogumahust ja 4 % selle koguväärtusest ⁽¹⁾;
6. väljendab sügavat muret selle pärast, et Euroopa, kes oli juhtival positsioonil kalakasvatases, peab nüüd importima üle 60 % vesiviljeluse toodetest, kuigi ta oleks täielikult suuteline tootma seda toitu ELi territooriumil, pakkuma sellega oma kodanikele töökohti ja pidama kinni kõrgeimatest standarditest;
7. tunnistab vajadust arendada edasi vesiviljeluse võimalusi ja muuta paigalseisu langenud sektor õitsevaks majandusharuks;
8. tunneb heameelt selle üle, et komisjon tunnistab vajadust vähendada erinevust mereandide tarbimise ja kalandustootmise saagi koguse vahel ELis ning vesiviljeluse sektori etendatavat rolli selle eesmärgi saavutamisel;
9. toob esile, et säästvast arengust on Euroopas saanud igasuguse sotsiaal-majandusliku kasvuprotsessi vältimatu eeltingimus, millele tuleb igas sektoris suunata poliitilised jõupingutused ja ressursid;
10. leiab, et vesiviljeluse säästev arendamine on määrava tähtsusega, arvestades kõigi (ka mitte mere ääres asuvate) kohalike ja piirkondlike omavalitsuste otseseid huve ning keskkonnapoliitika, (mere- ja mage)vee kvaliteedi ja sektori majandusliku tulemuslikkuse vastastikust sõltuvust;
11. tuletab meelde, et Euroopa vesiviljelus ei kujuta endast ühtlast sektorit, vaid seda iseloomustavad mitmesugused kasvatamismeetodid nagu suletud või avatud ahelaga süsteemid, mis võivad olla ekstensiivsed või intensiivsed, vesiviljelustegevus toimub kas maismaal, järvedes, tiikides, sissevoolukohtades ja basseinides, ranniku läheduses või avamerel ning see hõlmab mage- ja soolavee kalaliikide ja koorikloomade kasvatamist, ulatudes Skandinaavia poolsaare külmadest vetest Lõuna-Euroopa merede soojemate veteni. Ent nimetatud erinevustest hoolimata vajab Euroopa vesiviljelus toetamist, et sellest kujuneks konkurentsivõimeline ja väärtuslik majandussektor, mis pakub töökohti, oskusteavet ja uhkustunnet kohalikul tasandil;

⁽¹⁾ Facts and Figures on the Common Fisheries Policy 2012 („2012. aasta faktid ja arvanded ühise kalanduspoliitika kohta”).

12. tunnistab vajadust teavituskampaania järele, milles toodaks esile sektori rikkalikke võimalusi ja mitmekesisust. Komitee teeb ettepaneku suurendada läbipaistvust vesiviljelustoodete märgistamisel, et võimaldada intensiivvesiviljelusest pärit toodete eristamist sellistest toodetest, mis pärinevad kasvandustest, kus järgitakse suuremal määral loodustingimusi (nt meres asuvad basseinid jne);

13. arvab, et EL peaks võtma juhtrolli keskkonnasäästlike ja jätkusuutlike kalakasvatusemeetodite arendamisel ja rajama teed nn sinisele revolutsioonile, kasutades ELis väljatöötatud uuenduslikke tootmis-, söötmis-, koorumis- ja kalapüügitehnoloogiaid ja -süsteeme;

14. jagab muret ELi vesiviljelustoodangu paigalseisu pärast, kuna see ei saa endiselt piisavalt kasu konkurentsieelisest, mida pakub ELi kalatoodete kõrge kvaliteedi- ning hügieeni- ja toiduohutuse tase;

15. soovib säilitada ELis võimalikult ranged kontrollid ka imporditud vesiviljelustoodete suhtes, mida ELi ettevõtjad kasutavad sageli hilisemal töötlemisel toorainena, ja tagada tervisealaste ja sanitaarsete, töö- ja keskkonnatingimuste standardiseeritud raamistiku nii imporditud kui ka ELis valmistatud toodete puhul;

16. juhib tähelepanu positiivsele majanduslikule ja sotsiaalsele mõjule, mida võib jätkuv majanduskasv vesiviljeluse sektoris (ja sellega seotud tootmisahelates) avaldada, kuna selle tulemusel võidakse rahuldada kasvavat, praegu impordist kaetavat sisenõudlust ja ergutada tööhõivekasvu ELis;

17. tunneb heameelt komisjoni jõupingutuste üle vabatahtliku koostöö protsessi käivitamiseks, kaasates liikmesriigid mitmeaastaste riiklike strateegiakavade koostamisse, kuid soovib tagada, et edusammude mõõtmiseks mõeldud näitajate loomisega ei kaasneks ettevõtete ja kohalike omavalitsuste jaoks liiga suur bürokraatlik lisakoormus;

18. väljendab kahetsust selle üle, et komisjon ei viita kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rollile, mida nad võivad etendada vesiviljeluse säästva arendamise soodustamisel, nt parandades vesiviljelustoodete tundmist koolides läbiviidavate teavitusprogrammide abil ning edendades kohalike ja hooajatoodete tarbimist (lühikesed tarneahelad);

19. teeb ettepaneku, et kavandatav vesiviljeluse nõuandekomisjon kasutaks täiel määral selliste piirkondade panust, kellel on teatud liikmesriikides pädevused majandusliku arengu alal;

20. nõustub sellega, et ELi keskkonna-, tervishoiu-, tarbijakaitse- ja keskkonnasäästlikkuse nõuete järgimine võib vesiviljeluse säästva arendamise jaoks oluline olla. Selle alusel ja sellega kooskõlas tuleb seada mitmeaastaste riiklike strateegiakavade eesmärgid;

21. peab samuti vajalikuks soodustada jõuliselt ELi keskkonnavalitsuste õigusnormide kohaldamist, tekitamata sektoris osalejatele ebavajalikku koormust. Sellega seoses võib tootjate endi ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste oskusteave olla vesiviljeluse nõuandekomisjoni jaoks määrava tähtsusega;

22. rõhutab sidusrühmadega toimunud konsulteerimiste suurt tähtsust ja loodab, et sellised konsulteerimised võidakse enne 2017. aasta lõppu seoses riiklike kavade kavandatud vahehindamisega uuesti korraldada;

23. nõustub komisjoni määratletud prioriteetsete ülesannete ja vastavate suunistega, mis on keskendatud vajadusele a) vähendada halduskoormust, b) parandada maa- ja veelade juurdepääsetavust, c) tõsta sektori konkurentsivõimet ning d) aidata tagada võrdseid tegevustingimusi, kasutades ära ELi vesiviljeluse pakutavaid konkurentsieelseid;

24. tuletab meelde, et rohkem kui 90 % vesiviljelustegevusest toimub väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes, kelle üldine kulutasuvus ja säästva arengu potentsiaal sõltuvad läbipaistvusest, tõhusatest haldusmenetlustest ja prognoositavusest. Ilma selge raamistikuta ei suuda ettevõtjad teha teadlikke valikuid oma tegevusse investeerimiseks ja selle laiendamiseks, luues seeläbi töökohti ja suurendades tootmist;

Haldusmenetluste lihtsustamine

25. väljendab kahetsust selle üle, et uute vesiviljelusettevõtete loomist takistavad, juba 2002. aasta teatises ja Regioonide Komitee vastavas arvamuses tuvastatud tõkked ei ole praeguseks mitte ainult püsima jäänud, vaid takistavad endisest veel suuremal määral juurdepääsu kõnealusele äritegevusele. Uue vesiviljelusettevõtte asutamiseks vajalik menetlus võtab masendavalt kaua aega ehk keskmiselt kaks kuni kolm aastat (võrreldes üksnes kuue kuuga selle sektori Euroopa juhtivas tootjariigis Norras), mis paneb paljud potentsiaalsed ettevõtjad oma plaanidest loobuma ning seab Euroopa Liidu tervikuna ebasoodsasse olukorda võrreldes konkurentidega üleilmsel tasandil. Õigusaktid, mis võimaldaksid vähendada vajavat keskmist aega ja riikidevahelisi erinevusi, näivad vajalikumad kui kunagi varem;

26. kutsub komisjoni üles võtma oma strateegilistes suunistes arvesse maksimaalset jätkusuutlikku saagikust;

27. jagab seisukohta, et komisjonil tuleks liikmesriikides kogutud andemete alusel teha koostööd pädevate ametiasutustega, et välja selgitada head tavad ja kitsaskohad, kus suurendada haldusalast tõhusust. Lisaks tuleks sellist analüüsi kohaldada ka menetlustele, mis on seotud vesiviljelusettevõtetele ELi rahastamisvahendite eraldamisega;

28. tuletab meelde, et Euroopas kuulub kalakasvanduste rajamise loa väljastamine ning asjaomases piirkonnas vesiviljelusega tegelevate VKEdes toetamine sageli kohalike ja piirkondlike omavalitsuste pädevusvaldkonda. Arvestades ühelt poolt rangeid keskkonnakaitse nõudeid, keskkonnakaitsega tegelevate valitsusväliste organisatsioonide ja turismitööstuse avaldatavat survet ning teiselt poolt traditsioonilise kalanduse majanduslikku allakäiku ja tööpuuduse suurenemist, tuleksid selged suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks igal juhul kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele vaid kasuks;

29. toob esile, et ka heade haldustavade edendamise osas võivad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused anda olulise panuse, muutes esmalt liikmesriikidele kättesaadavaks nende poolt 2013. aasta lõpuks kogutavad andmed;

Kooskõlastatud ruumilise planeerimise abil vesiviljeluse säästva arengu ja kasvu tagamine

30. täheldab, et vesiviljelus on üldjuhul traditsioonilisest kalandusest keskkonnareostustele haavatavam ja et oluline on julgustada liikmesriike koostama eelnevalt sisemaa-alasid, territoriaalmerd ja rannavööndit hõlmavaid „riskikaarte” ja „mõjukaarte”. Kaardid võiks edastada Euroopa Meresõiduohutuse Ametile ja need peaksid sisaldama teavet taristu ja kasutuse kohta, millel võib olla mõju vee kvaliteedile, ning käimasolevate leevendamismeetmete, seirekampaniate, uute suurprojektide jt kohta;

31. nendib, et vesiviljelussektor saaks kasu kooskõlastatud ruumilisest planeerimisest, mis on hädavajalik ka merealade jaoks, et vähendada konflikte kattuva kasutuse vahel, suurendada selle jätkusuutlikkust, vähendada ebakindlust, soodustada investeeringuid ja kiirendada vesiviljelusettevõtete arengut;

32. soovib maksimaalselt kasutada rannikualade algatusrühmade territoriaalse planeerimise faasi kaasamise võimalust. Need rühmad võiksid planeerimisse ja ressursside haldamisse kaasata piirkondliku tasandi, kuna nad esindavad väga paljusid piirkondlike sidusrühmi;

33. rõhutab koostöö olulisust vesiviljeluse ja kalanduse vahel, kuna nende kahe sünergiline areng toob endaga kaasa kasu rannikualade ja saarte ettevõtetele ning kogukondadele, arvestades asjaolu, et kalandussektoris enam mitte vajatavale tööjõule võiks rakendust leida kasvavas vesiviljelussektoris. Lisaks sellele võib koostöö vesiviljeluse ning töötlemise ja äritegevuse vahel, kui see on sünergiline, luua vesiviljeluse toodetele lisandväärtust;

34. kutsub komisjoni üles küsima liikmesriikidelt mitmeaastaste riiklike strateegiakavade koostamisega seoses täpsemaid andmeid mõju kohta, mis avaldub rannikuvööndis tegutsevatele vesiviljelusettevõtetele, mõju leevendamise kriteeriumite kohta ning nende ettevõtetele suunatud hüvitamise meetmete kohta;

35. jagab seisukohta, et magevee vesiviljeluse jaoks kõige sobivamate alade kindlakstegemine võib olla oluline, ning loodab, et liikmesriikide väljaselgitatavate riiklike heade tavade seas puudutavad mõned magevee vesiviljelust;

36. nõustub võimalusega vähendada ettevõtjate õlul lasuvat halduskoormust ja anda ruumilise planeerimise protsessi raames hinnang vesiviljelusettevõtete keskkonnamõju küsimusele;

37. loodab, et strateegilistesse suunistesse lisatakse viide sellele, kui võrd oluliseks võib rannikuvööndi kooskõlastatud ruumilise planeerimise vallas osutada riimveelade (jõe- ja laguunid) väärtustamine, kuna nad võivad kriisi ajal olulisel määral kaasa aidata sotsiaal-majanduslikule vastupidavusele ning vesiviljelustoodangu suurendamisele ELis;

ELi vesiviljeluse konkurentsivõime suurendamine

38. nõustub sellega, et senisest tõhusam turukorraldus ja struktureeritumad tootjaühendused võivad avaldada positiivset mõju vesiviljelusettevõtetele;

39. kutsub komisjoni üles jätkama otseseid konsulteerimisi vesiviljelussektoris tegutsevate tootjate ühendustega, eesmärgiga selgitada välja suurimad arengutakistused, millega ühendused ise silmitsi seisavad, ning juba leitud võimalikud lahendusmehhanismid;

40. leiab, et tootjaühenduste koostatud tootmis- ja turustuskavad on sobivad vahendid vesiviljelusettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks (üheskoos tarneahela- ja majandusharusiseste kokkulepete ning kaubamärgipoliitikaga) ning tõhusate vastuste andmiseks tarbijate kasvavatele ootustele toiduainete kvaliteedi ja mitmekesisuse suhtes;

41. rõhutab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning nende (teadusuuringuid ja katseid läbi viivate) ametite rolli turule, innovatsioonile ja teadmussiirdele suunatud teadusuuringute soodustamisel ning liikmesriikide toetamisel sünergia edendamises ja saavutamises erinevate riiklike teadusprogrammide vahel;

42. julgustab komisjoni omistama ka edaspidi suurt tähelepanu äärmiselt tõsisele probleemile, mida ekstensiivsele vesiviljelusele ja bioloogilisele mitmekesisusele kujutavad kalatoidulised linnud ja teised kalatoidulised loomaliigid (nt harilik saarmas), ning hindama selliste erandite tulemuslikkust, mida liikmesriigid võisid lubada linnustiku kaitse ja loodusdirektiivi sätete kohaldamisest. Lisaks sellele tuleks viivitamatult uurida ka seda, kas kalatoiduliste, n-ö probleemsete loomaliikide range kaitse teatud piirkondades on üldse veel ELi õigusega kooskõlas, et muudetud klassifikatsiooni alusel oleks võimalik lihtsasti põhjendada vajalikke erandeid liikmesriikides;

43. peab väga asjakohaseks vesiviljelusturu vajadustele kohandatud haridus- ja koolitusprogrammide toetamist ja arendamist liikmesriikide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste poolt, keda tuleks üles kutsuda esitama teavet praeguse pakkumise ja järgitavate arengusuundade kohta;

44. leiab seoses teadmussiirde, heade tavade ja innovatsiooniga, et komisjonil tuleks tegevust jätkata kas kavandatud turujälgimissüsteemi looma asudes või julgustades liikmesriike suunama tulevase rakenduskavasid selliste vesiviljelusettevõtete (ja eelkõige ühistute) senisest laiahaardelisemale toetusele, kes viivad läbi teadmussiirde- ja innovatsioonilaseid projekte;

ELi ettevõtjatele võrdsete võimaluste tagamine, kasutades nende konkurentsieeliseid

45. tunnistab vajadust teavitada tarbijaid korrapäraselt kõigi – nii ELis toodetud kui mujalt pärit – vesiviljelustoodete kvaliteedist, kuna asjakohane teave aitab kahtlemata tugevdada sektori konkurentsivõimet;

46. peab märgistamise ja vabatahtliku sertifitseerimise süsteemide osas asjakohaseks, et mitmeaastased riiklikud strateegiakavad pakuksid ajakohastatud tegevusülevaate, annaksid üldhinnangu hetkeseisule ja edendaksid ELi tasandil ühtlust;

47. loodab, et strateegilised suunised ELi vesiviljeluse säästvaks arendamiseks rõhutaksid tootjaühenduste ja rannikualade algatusrühmade rolli, mis neil võiks olla vesiviljelustoodete ja neid tootvate piirkondade integreeritud edendamisel, kusjuures piirkonnad saaksid anda oma konkreetse panuse kõnealuste eesmärkide saavutamisse;

48. on seisukohal, et liikmesriikidel ja piirkondadel tuleks toodete jälgitavuse ja toiduainete lühikeste tarneahelate osas kasutada põllumajandussektorist saadud positiivseid kogemusi ja soodustada nende kohaldamist vesiviljelusettevõtetele, et suurendada nende konkurentsivõimet;

49. leiab, et kohalikke kalanduse majandamiskavasid tuleks uurida ka vesiviljelussektoriga sünergia loomise seisukohast, arvestades tõika, et majandamiskavades käsitletakse selliseid küsimusi nagu kasvatuskohad, toodangu hooajalisus, toodete turustamine, kalandussektorist lahkuv tööjõud jne;

50. rõhutab, et väga oluline on omistada suurt tähelepanu panusele, mida järjest kasvav nõudlus mahetoodete järele võiks sektori majanduslikku kasvu anda;

51. nõustub eesmärkide jaotusega (liikmesriikide, komisjoni ja vesiviljeluse nõuandekomisjoni vahel). Liikmesriikidele seatud eesmärk võiks komitee arvates hõlmata ka kohalike avaliku ja erasektori partnerluste hindamist, millele tuginevad rannikualade algatusrühmad, mis võivad kaasa aidata vesiviljeluse säästvate arendamisele;

Uus juhtimisviis ELi vesiviljeluse toetamiseks

52. tunneb heameelt selle üle, et komisjon on võtnud arvesse komitee (arvamuses CdR 20/2003 esitatud) soovitusi moodustada vesiviljeluse jaoks eraldi nõuandekomisjon, mille ülesanne on pakkuda objektiivset teavet poliitikakujundajatele. Komitee tuletab ka meelde, et ta „pakub ennast välja teabe levitamise foorumina ning vesiviljelusega seotud aspektide tutvustamise ja üldsuse kaasamise eest vastutajana, et anda [...] panus vesiviljelussektori juhtimise parandamisse” ⁽²⁾.

Brüssel, 29. november 2013

*Regioonide Komitee
president*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO

⁽²⁾ ELT C 141, 29.5.2010, lk 37–44.